

Sivistysvaliokunta

Asia: Kielitutkintoja koskevan lainsäädännön muuttaminen**Viite:** HE 102/2025 vp

Sivistysala ry:n (Sivista) tavoitteena on, että Suomi on parhaiten koulutettujen ihmisten hyvinvoiva, avoin ja vetovoimainen maa, jossa osaamisella ja luovuudella tehdään parempaa maailmaa. Kiitämme mahdollisuudesta lausua sivistysvaliokunnalle kielitutkintoja koskevan lainsäädännön muuttamisesta.

Sivista pitää ehdotettuja muutoksia kielitutkintojärjestelmään pääosin kannatettavana. **Sivista pitää valtionhallinnon kielitutkinnon lakkauttamista ja sulauttamista yleiseen kielitutkintojärjestelmään kannatettavana sekä saavutettavien synergiaetujen että kielitutkintojen selkeyttämisen kannalta.**

Muissa toteuttamisvaihtoehtoissa on viitattu Opetushallituksen esiselvitykseen, jossa on tarkasteltu mahdollisuutta suorittaa suomen ja ruotsin kielen erinomaista taitoa osoittava tutkinto osana korkeakouluopintoja. Ehdotus on kiinnostava, mutta kuten esityksessä todetaan, vaatisi vielä tarkempaa selvittämistä. Mahdollinen jatkovalmistelu tulisi tehdä tiiviissä yhteistyössä korkeakoulujen kanssa, sisältäen muun muassa erinomaisen taitotason kansallisten kriteerien laadintaa sekä korkeakoulujen henkilöstön kouluttamista suoritusten vastaanottamiseen.

Sivista suhtautuu myönteisesti järjestelmän tehostamiseen digitalisaatiota hyödyntämällä. Prosessin sekä kokeen digitalisoimisessa on kuitenkin edettävä harkitusti ja huolellisesti siten, että kokeen järjestäjillä on riittävät edellytykset tarjota laadukas ja toimintavarma koetilanne. Osallistujilta edellytettävät tietotekniset valmiudet eivät myöskään saa muodostua esteeksi kielellisen osaamisen osoittamiselle.

Sivistan käsityksen mukaan nykyisten yleisten kielitutkintojen merkittävä haaste on ollut osallistujien kyky valita oikean taitotason koe. Lisäksi kokeisiin tehdään viime hetken peruutuksia tai jätetään tulematta paikalle. Tutkintokapasiteetti ei näin ollen ole tarkoituksenmukaisessa käytössä. Opetushallitus on kertonut kehittävänsä koetilaisuuksien jonotuskäytänteitä, mikä voi auttaa tilanteeseen joltain osin. **Hallituksen esitykseen sisältyvät ehdotukset tutkintomaksun palauttamiseen liittyvistä käytänteistä ovat myös tarpeellisia työkaluja ruuhkautumisen purkamiseen.**

Sivista toteaa, että maksuton ylimmän tason koe voi houkutella enenevässä määrin ilmoittautumaan osaamiseen nähden liian vaativaan kokeeseen.

Sivista näkee kokeen digitalisaation mahdollisuutena ratkoa haastetta oikean taitotason kokeen valitsemisesta.

Sivista pitää ehdotusta osakokeiden suorittamisesta erillisillä koekerroilla osin haastavana, sillä aiempaa kirjavampi osallistujajoukko lisää tutkinnon järjestäjien käytännön työtä. Pahimmillaan tämä myös lisää koetilaisuuksien ruuhkautumista, kun sama henkilö käy useammassa koetilaisuudessa suorittamassa osakokeita.

Sivista toi lausuntokierroksella esiin huolen siitä, miten ehdotus vaikuttaisi kokeen arvostelijan julkisuuteen. Asiantuntevien arvostelijoiden saatavuus on keskeinen tekijä tutkinnon laadukkuuden varmistamisessa. Arvioijarekisterin julkisuus rajatuissakin tapauksissa voi vaikuttaa tehtävän houkuttelevuuteen. **Sivista pitää hyvänä, että ehdotuksessa on päädytty siihen, että arvioijarekisterin tietoja ei luovutettaisi opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun kautta, vaan niiden luovuttaminen jäisi yleislainsäädännön varaan.** Säännöskohtaisissa perusteluissa on todettu, että esityksessä ei ehdoteta nykytilaan verrattuna muutoksia arvioijia koskevien tietojen julkisuuteen. **Esityksestä jää kuitenkin edelleen epäselväksi, missä tilanteissa tiedot olisivat luovutettavissa.**

Esityksessä ehdotetaan kohdennettavan kertaluonteiset määrärahat vuosille 2025 ja 2026 uudistusten toteutukseen. Jatkossa esimerkiksi laajenevasta koetarjonnasta syntyvät pysyvät kustannukset on tarkoitus kattaa tutkintomaksuilla sekä Opetushallituksen olemassa olevien määrärahojen puitteissa. **Vaikutusarvioinnista jää epäselväksi, onko uudistuksilla ennakoitavissa vaikutusta osallistumismaksujen suuruuteen.**

Sivista katsoo, että esitysluonnoksessa ehdotetuilla muutoksilla on mahdollista saavuttaa uudistukselle asetetut tärkeät tavoitteet muun muassa tutkintotilaisuuksien saatavuuden edistämisestä. Tämä edellyttää kuitenkin huolellista ja sujuvaa yhteistyötä uudistusten valmistelussa. Ehdotetun lainsäädännön on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2026. Mahdollisuutta suorittaa yleisen kielitutkinnon osakokeita erikseen olisi tarjottava viimeistään kuuden kuukauden kuluttua lain voimaantulosta. Sivista pitää aikataulua kunnianhimoisena.

Helsingissä 30.9.2025

Sivistysala ry

Heikki Kuutti Uusitalo, johtaja, politiikka ja vaikuttaminen

Annakaisa Tikkinen, johtava asiantuntija, politiikka ja vaikuttaminen
annakaisa.tikkinen@sivista.fi, puh. +358403566082

Sivistysala tekee sinnikästä työtä koulutuksen, osaamisen ja luovuuden puolesta. Sivista edustaa yli 430:a yksityistä sivistysalan työnantajaa. Jäsentemme palveluksessa on noin 70 000 alan ammattilaista. Olemme Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n jäsen.